

Cem Akaş ve Dostoyevski'den "Suç ve Ceza"

Sabah Kitap, 13.05.08

Kaya Genç

dostoyevski'nin suç ve ceza'sını ilk nerede, nasıl koşullar altında okudunuz, etkisi nasıldı?

Suç ve Ceza'yı ilk kez Orta 3'ün yazında okudum, daha doğrusu elime aldım ama bitiremedim – eni konu sıkıldığımı hatırlıyorum, o yaz Fielding'in *Tom Jones'u* gibi bir tuğlayı okuyabildiğime göre ciddi bir sıkılma sayılabilir bu. *Suç ve Ceza'yı* okumamış biri olarak liseden mezun olmayı başarınca, üniversiteyi kazanmamın ardından artık baştan sona okumak zorunda olduklarım listesine aldım, *Kuran'dan* sonraya koydum. Belki bu ardışıklıktandır, bilemiyorum, bu kez büyük bir etkisi oldu üstümde; ilk kitaptaki göz korkutma ve ceza vurgusu bana yalnızca itici gelmişken, ikincisinde ete kemiğe bürünmüş diyebileceğim "vicdan" olgusu beni çok düşündürdü. Belki daha da önemlisi, "ahlaklı" bir yazar olmak ne demektir, ahlaksal bir bakış açısıyla yazmak, diğer bakış açılarından nasıl ayrılır, trajiklik duygusu nedir, bunlar yalnızca dinle, tanrı inancıyla mı mümkün olur, gibi sorular hakkında yıllarca kafa yormamı sağladı. *Suç ve Ceza'yı* üçüncü kez geçen yıl, yeniden yazmak için okumaya başladım; bir bölümünü yazdım da; sonra *Kuran'ı* yeniden yazmanın daha kolay olacağına karar verdim.

cem akaş, suç ve ceza'yı nasıl bir dönemde yazdı, o zamanki kitapla ilgili edebi dertleri, meselesi neydi?

Benim küçümen *Suç ve Ceza'yı* yazdığım sırada henüz ilk romanım 7 yayımlanmamıştı, kendisine cesur bir yayınevi arıyordu; dolayısıyla bir romancı olabileceğimi gösterir hiçbir belirti yoktu ortada. O dönemde bu iki kavramla çok ilgileniyordum, aynı zamanda da yazarların kendi yarattıkları roman karakterleriyle nasıl ilişkiler kurduğunu kurcalıyordum, bu ikisi birleşiverdi: "katil olarak yazar". Oradan devamla "katil olarak okur" nasıl bir portredir, okurların okuma edimiyle adam öldürdüğü bir dünya nasıl bir dünya olabilir gibi sorulara gitti kafam. Sonra kitap netleşti: kitabın kahramanı kişilik bölünmesinden mustarip olacaktı, tuttuğu defterin bir başından yazar ve okuyucunun katil olması üzerine yalan yanlış örneklerle bir deneme yazacaktı; defterin öbür başından yazan diğer kişiliğiye kendini, okurların katil olduğu bir dünyada bu katil sürüsüne karşı tek başına bir savaşım verirken bulacak, bu savaşımın güncesini tutacaktı. Dostoyevski'nin romanına da küçük ama kilit bir rol verecektim, tadından yenmeyecekti.

bugün bakınca suç ve ceza nasıl görünüyor?

Bugün baktığımda kitabın oldukça kapalı bir anlatımı olduğunu (özellikle günce kısmının) daha kolay görüyorum tabii; ama iki bölümün birbirine nasıl bağlandığının çoğu insanca anlaşılması, yani "deneme"yi yazan kişinin aslında "günce"yi yazan roman kahramanı olduğunun çözülememesi bana hala çok tuhaf geliyor. *Gitmeyecekler İçin Urbino*'yla akrabalığı olduğunu görmek beni bir biçimde duygulandırdı, onu da itiraf etmeliyim, ama sonuçta bilgiç bilgiç yazan bir yenyetmenin işi.

deneysel ve avant-garde yazarlar hakkında türk edebiyat dünyasının görüşü ne sizce?

"Türk edebiyat dünyası" deneysel edebiyatla ilişki içindedir, deneysel yazarlar hakkında bir fikri vardır diyemeyiz. Deneysel olanla ilgilenen birkaç yazar, birkaç da okur var, o kadar. Deneylerimizin çoğu eski deneyler – sonuçları gayet iyi biliniyor, riski yok, suyun kaldırma kuvvetini gösteren ilkokul deneylerine benziyorlar. Bunu kendimi ayrı tutarak söylemiyorum.

yayıncılık, yapan kişinin yazarlığının yaratıcılığına destek mi köstek mi oluyor?

Yayıncılığın yaratıcılığa destek ya da köstek olacağını sanmıyorum; öte yandan yazarlık da yaratıcılıktan ibaret değil. Ben kendi adıma editörlük yapmanın büyük faydalarını gördüğümü düşünüyorum, cümle düzeyinden kurgu düzeyine kadar. Bir de tabii çok sayıda dosya görmekten dolayı, genellemeler yapmak ve onlardan uzak durmaya çalışmak mümkün olabiliyor.